CZU: 343.615:643.9 **https://doi.org/10.59295/rpijn2025.47**

VIOLENȚA CA FACTOR AL CRIMINALITĂȚII

BUGA Larisa,
Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată,
doctor în drept, conferențiar universitar,
ORCID ID: 0000-0001-9548-4009

SUMMARY

Violence represents a negative social scourge, and criminal violence a specific manifestation of the social phenomenon of violence. Violence is increasingly reported in contemporary societies, representatives of international organizations, specialists, decision-makers of governmental and non-governmental institutions, but also simple citizens expressing their opinions related to the increase in the number of violent acts and the multiplication of the forms of manifestation of this phenomenon. The fear and sense of insecurity felt by citizens from various social systems are increasingly invoked in the speeches of specialists concerned with the evolution of the phenomenon of violence in space and time. The phenomenon of violence is a constant concern of contemporary specialists in the field of psychology, sociology, criminal law, criminology and other social sciences, who are interested in conceptualizing, identifying the causes and factors that generate and favor the manifestations of violence, developing effective measures to prevent and combat this phenomenon social.

Keywords: criminological theory, violence, criminal violence, concept of criminal violence, statistical analysis, characteristics of criminal violence.

”Violență criminală poate servi drept unul dintre cei mai importanți indicatori ce caracterizează o societate sau alta” Valeriu Bujor

Violența reprezintă un fenomen complex, fiind studiat de criminologie, filozofie, istorie, sociologie, drept, psihologie etc. Știința criminologiei studiază violența ca fenomen social negativ, altfel spus, violență criminală. Fenomenul violenței are o natură antisocială, exprimându-se prin comportamente și acțiuni care încalcă normele și valorile sociale acceptate într-o societate. În criminologia națională au fost publicate mai multe lucrări care examinează în mod fundamental fenomenul violenței criminale sau aspecte particulare ale acestuia. O lucrare cu valoarea științifică incontestabilă, în domeniul studiului problematicii cercetate reprezintă articolul științific „Criminalitatea și societatea”[1, p. 7-10], publicat în 1993, care aparține criminologului Bujor Valeriu. Studiul este dedicat unei analize a interdependenței între

criminalitatea în general, fenomenul violenței criminale și starea organismului social. Actualitatea cercetării este determinată de rezolvarea problemelor importante în domeniul conceptualizării fenomenului supus analizei.

În cercetarea problematicii violenței criminale, autorul pornește de la înțelegerea acesteia ca fenomen social. Dezvăluirea naturii sociale a violenței criminale pe o bază strict științifică permite cunoașterea profundă a fenomenului. Criminologul pentru prima dată (în Republica Moldova) evidențiază interdependența între starea organismului social (societatea) și starea criminalității.

Suntem de acord cu autorul și susținem opinia conform căreia violența criminală reprezintă o manifestare specifică a fenomenului social al violenței. În conformitate cu abordarea criminologică, violența criminală reflectă nivelul general de conflict din societate și tendința de a rezolva problemele prin mijloace violente. Este o manifestare care reflectă condițiile sociale existente într-un sistem social.

Astfel, studiul efectuat de criminologul Valeriu Bujor este de o importanță deosebită pentru criminologia națională și prezintă o lucrare care pune bazele întemeierii teoriei criminologice a violenței criminale.

Criminologul Valeriu Bujor a continuat cu succes cercetările sale asupra fenomenului violenței criminale cu un șir de alte lucrări științifice.

Articolul „Noțiunea de violență în dreptul penal și în criminologie” [2, p. 32-35], publicat în anul 1995, cuprinde accentuarea altor probleme de conceptualizarea a fenomenului violenței criminale

O altă lucrare remarcabilă a criminologului în domeniul studiului violenței criminale este „Cu privire la esența violenței. Probleme actuale privind infracționalitatea”[3, 30-38]. În acest articol autorul se axează pe dezvăluirea esenței violenței ca fenomen social. De asemenea, cercetătorul a dezvoltat și a descris trăsăturile esențiale ale violenței și subliniază importanța acestora. Se afirmă că trăsăturile evidențiate caracterizează violența indiferent de manifestările acesteia, de subiectul și de obiectul violenței, independent de mijloacele aplicate, de scopul și rezultatul realizat și, în sfârșit, independent de faptul este sau nu este această manifestare a violenței interzisă de legea penală în țara concretă și în perioada data. Așadar, manifestările, formele și obiectele violenței pot fi diverse, esența fenomenului dat rămâne însă neschimbată.

Mai târziu autorul prezintă în cadrul Conferinței științifice internaționale cu

genericul „Violența în societatea de tranziție", desfășurată în perioada 16-17 mai 2003, un studiu revizuit referitor la problema violenței criminale în societate, intitulat „Violență criminală și societatea"[4, p. 13-21].

Această lucrare propune o sistematizare a cercetărilor anterioare cu privire la fenomenul violenței. În cadrul studiului, autorul a dezvoltat analiza a caracteristicilor violenței ca fenomen social. Au fost prezentate noi caracteristici ale violenței, evidențiind determinantele acesteia.

Criminologul a efectuat o analiză retrospectivă a schimbărilor cantitative ale violenței criminale în Basarabia țaristă și RSSM. De asemenea, a prezentat o analiză statistică actualizată a stării violenței criminale în Republica Moldova în perioada 1992-2001.

O altă lucrare de referință în domeniul studiului violenței criminale reprezintă studiul monografic „Aspecte criminologice privind infracțiunile săvârșite cu violență"[5], scris de Valeriu Bujor și Octavian Pop. Aceasta investighează în detaliu problema infracțiunilor violente, oferind o perspectivă profundă asupra subiectului.

Printre lucrările care abordează fenomenul infracțiunilor violente, se mai regăsește și studiul „Cu privire la noțiunea de infracțiune săvârșită prin violență"[6, p. 3-9] scrisă de Bujor Valeriu în coautorat cu Miron Ion, care a văzut lumina tiparului în anul 2004.

Studiul este consacrat conceperii noțiunii infracțiunii săvârșite prin violență. Articolul cuprinde aspect comparative privind definirea acesteia în Codul Penal al României și Codul Penal al Republicii Moldova. Concluzia autorilor este că nicio lege nu oferă definiții clare pentru noțiunile asociate cu violența.

Pentru identificarea elementelor esențiale ale acestor infracțiuni, s-au examinat nu doar teoria juridică, ci și teoriile psihologice și sociologice.

Astfel, autorii au elaborat o definiție a infracțiunii săvârșite prin violență și au accentuat caracteristicile acestui concept.

Criminologul Bujor Valeriu definește violența din punct de vedere senzitiv, empiric. Autorul susține: „...violența este influența unui subiect de raport social (personalitate, grup social, clasă, stat) asupra altui subiect; un act de aplicare a forței, redus la constrângere, reprimare directă sau nimicire a obiectului de violență."[1, p.7].

Uneori, indivizii cu personalități dominante și agresive pot utiliza violența ca mijloc de a-și impune voința asupra altora. Acești indivizi pot avea o putere carismatică

sau autoritară care le permite să exercite o influență coercitivă sau manipulatoare asupra celorlalți. Astfel, violența poate fi folosită pentru a obține obedință, subordonare sau pentru a induce frică și control într-un raport social.

Grupurile sociale, fie ele organizații, bande sau chiar comunități virtuale, pot constitui o sursă de violență. Prin intermediul grupului, indivizii pot căpăta putere și se pot angaja în comportamente violente împotriva altor grupuri sau indivizi considerați ca fiind „străini". Violența în acest context poate fi alimentată de sentimentul de apartenență și de dorința de protecție sau dominanță.

Dinamica puterii și inegalității sociale poate duce la utilizarea violenței ca un instrument de control și influență în relațiile interclasă. Clasele sociale dominante pot folosi violența pentru a-și menține privilegiile și statutul superior, în timp ce clasele defavorizate pot recurge la violență ca formă de protest sau rezistență împotriva opresiunii sociale. Violența de clasă poate manifesta sub forma discriminării, exploatării sau chiar a conflictelor violente între clase.

Violența reprezintă o formă complexă și problematică de influență în raporturile sociale. Personalități dominante, grupuri sociale, clase sociale și statul pot utiliza violența pentru a-și promova interesele și a-și exercita puterea asupra celorlalți.

Violența implică aplicarea forței și constrângerea directă a celuilalt subiect, urmărind impunerea voinței și dorințelor agresorului. Acesta încearcă să controleze și să supună obiectul violenței, ignorându-i voința și interesul personal. Constrângerea poate lua diferite forme, de la violența fizică și verbală până la abuzul emoțional sau psihologic, creând o atmosferă de teamă și dominație în relația socială.

Aceasta este, în mod paradoxal, o formă de afirmare a propriei persoane pe seama altui subiect de raport social. Agresorul își asigură satisfacerea nevoilor și intereselor proprii prin jertfirea celorlalți, ignorând bunăstarea și drepturile acestora. Prin exercitarea violenței, individul încearcă să-și consolideze poziția de putere și control în relația socială, impunându-și propria voință și dorință asupra celuilalt.

Comportamentul violent implică adesea sacrificarea intereselor vitale și bunăstării altor persoane în favoarea satisfacerii propriilor nevoi sau realizării propriilor scopuri. Aceasta poate duce la suferință, traume și dezavantaje semnificative pentru victimele violenței. Individul sau grupul care recurge la violență subordonează interesele altora în detrimentul lor și nu ezită să folosească mijloace extreme pentru a-și atinge scopurile.

Violența reprezintă o formă de influență negativă și destructivă în raporturile sociale, caracterizată de constrângere, reprimare și afirmarea propriei persoane pe seama altora. Prin sacrificarea intereselor și bunăstării altor subiecți, violența perpetuează un cerc vicios de dominanță și opresiune.

O altă ipoteză susținută de criminolog este: „Violența este rezultanta combinată a factorilor sociali, biologici (genetici), începuturile căreia se trag din vremuri străvechi”[1, p. 9].

Istoria umanității ne arată că violența există de mult timp și are rădăcini adânci în evoluția noastră ca specie. Odată cu dezvoltarea mediului social, evoluția umană s-a orientat către selecția nivelului de organizare a structurilor sociale. Cu toate acestea, substructura biologică, reprezentată de calitățile incluse în genotipul uman, nu a dispărut. Autorul consideră că genotipul uman rămâne într-un fel „congelat”, pregătit să se activeze doar atunci când apar condițiile sociale adecvate.

Violența, care are o bază biologică moștenită, se manifestă într-un mediu social de natură diferită. Diferitele organizații sociale ale societății contribuie la apariția comportamentului altruist sau, dimpotrivă, a violenței. Astfel, în fiecare epocă istorică, nu se realizează întregul potențial genetic al omului, ci doar o parte a acestuia care corespunde condițiilor sociale specifice din acel moment și loc.

Autorul sugerează că anumite calități genetice sunt solicitate în viață în funcție de adaptarea optimă a organismului la condițiile concrete ale mediului și, în cele din urmă, la formarea personalității. Importanța condițiilor sociale în comportamentul și formarea personalității este subliniată. Sistemul social și organizația socială a societății influențează relațiile predominante între indivizii care le compun.

În cele din urmă, având în vederea acestea particularități conchidem că *violența este un fenomen social, ce reprezintă influență exercitată de un subiect de raport social asupra altuia*, *caracterizată de constrângere, reprimare și afirmarea propriei persoane pe seama altora, sacrificarea intereselor vitale și bunăstării altor persoane în favoarea satisfacerii propriilor nevoi sau realizării propriilor scopuri*.

Pentru a dezvălui esența fenomenului violenței criminale, cercetătorul Valeriu Bujor a formulat caracteristici definitorii [1, p. 13-17] care în viziunea acestuia, permit conceperea fenomenului respectiv:

– Ca orice fenomen social, violența se manifestă în relații sociale, constituind un tip concret de relații sociale individuale negative (de conflict). Ca subiecți ai actului

de violență pot fi indivizi izolați, grupuri sociale, state.

Violenta în relațiile sociale reprezintă un comportament agresiv și distructiv care are loc între indivizi sau grupuri în cadrul interacțiunilor sociale. Aceasta poate lua mai multe forme, inclusiv violență fizică, verbală, psihologică sau emoțională. Factorii care contribuie la manifestarea violenței în relațiile sociale sunt variate și complexe, incluzând disfuncții familiale, stresul, inegalitățile sociale, discriminarea și accesul limitat la resurse.

Un aspect important al violenței în relațiile sociale este că aceasta generează un tip specific de relații individuale negative, bazate pe conflict. Conflictul poate fi rezultatul divergențelor de interese, percepții greșite sau competiție pentru resurse limitate. Astfel de relații sunt caracterizate de tensiuni, agresiune și distrugere reciprocă, având un impact negativ asupra sănătății mentale și emoționale a celor implicați.

Ca subiecți ai actului de violență, indivizii izolați pot deveni agresori sau victime. Izolarea socială poate crește riscul ca indivizii să se simtă marginalizați, fără sprijin social și să apeleze la violență ca modalitate de exprimare a frustrărilor lor. Pe de altă parte, indivizii care se simt amenințați sau agresați pot deveni, de asemenea, implicați în acte de violență în încercarea de a se apăra.

Grupurile sociale pot fi, de asemenea, implicate în acte de violență în relațiile sociale. Din păcate, adesea grupurile sociale se angajează în violență ca modalitate de afirmare a puterii, dominare și control. Aceasta poate duce la conflicte intergrupale, revolte sociale sau chiar războaie între state.

Statele, ca entități politice, pot, de asemenea, fi subiecți ai actelor de violență. Aceasta poate lua forma reprimării violente a protestelor, agresiunilor militare sau încălcării drepturilor omului. Violența perpetuată de state poate avea consecințe devastatoare asupra populației și poate contribui la cicluri interminabile de violență în societate.

– Ca fenomen social, actul de violență se distinge prin anumite caracteristici cantitative (exterioare, empirice) și calitative (de esență).

Caracteristicile cantitative se referă la aspectele exterioare și empirice ale actului de violență, cum ar fi nivelul, intensitatea, structura, dinamica și amploarea acestuia pe un teritoriu anumit.

Pe de altă parte, caracteristicile calitative se referă la aspectele de esență ale actului de violență. Acestea includ motivele, scopurile și consecințele actului de

violență. Motivele pot varia de la frustrare, furie, dominare sau dorința de a obține putere sau control. Scopurile pot include intimidarea, răzbunarea, discriminarea sau impunerea voinței asupra altora. Consecințele actului de violență pot fi traume fizice și emoționale, deteriorarea relațiilor interpersonale și destabilizarea comunităților sau societăților.

În general, caracteristicile cantitative și calitative ale actului de violență sunt interconectate și se influențează reciproc.

– Sub aspectul exterior, violența reprezintă influența unui subiect asupra altuia, un act de aplicare a forței, deși actul de violență nu se reduce numai la asemenea acțiuni cum ar fi aplicarea forței (puterii) sau amenințări cu o asemenea aplicare.

Violența depășește simpla aplicare a forței fizice sau amenințarea cu aceasta. Violența poate lua mai multe forme și poate implica diferite modalități de exercitare a influenței și de afectare a celorlalți. În afară de aplicarea fizică a forței, poate include violența verbală, în care se utilizează cuvinte ofensatoare, amenințări sau insulte pentru a intimida sau răni pe cineva. De asemenea, violența poate fi psihologică sau emoțională, care implică manipularea, umilirea, controlul sau izolarea unei persoane în moduri care provoacă suferință și traumă mentală.

Există, de asemenea, forme subtile de violență, cum ar fi violența structurală sau instituțională, care se referă la sisteme, politici și structuri sociale care perpetuează inegalități și discriminare, provocând daune indivizilor și comunităților. Exemple pot include sărăcia, discriminarea rasială sau de gen, accesul limitat la resurse esențiale sau negarea drepturilor fundamentale.

– Violența, ca formă de coerciție, înseamnă nu numai cel mai înalt grad de intensitate în aplicarea forței fizice, ci și a altor măsuri de coerciție. Actul de violență nu poate fi redus numai la coerciție, el poate îndeplini și funcția de reprimare sau chiar de nimicire a obiectului violenței.

Înțelegerea violenței ca formă de coerciție implică recunoașterea faptului că actele violente pot implica diverse modalități de exercitare a controlului și constrângerii asupra altor persoane. Aceasta poate include folosirea amenințărilor, intimidării, abuzului de putere sau orice altă formă de exercitare a autorității pentru a obține supunerea sau dominanța asupra celorlalți.

Actul de violență nu se reduce doar la coerciție, ci poate avea și alte scopuri și funcții. Uneori, violența poate fi folosită ca mijloc de reprimare pentru a suprima

opoziția, protestele sau manifestările de disidență. De asemenea, în anumite situații extreme, violența poate fi utilizată cu intenția de a distruge sau nimici obiectul violenței, generând consecințe dezastruoase.

– Orișice act de violență este îndreptat nu numai asupra unei persoane concrete, el atentează în același timp și la condițiile de existență a societății.

Violența poate avea un impact negativ asupra stabilității și coeziunii sociale, subminând valorile și principiile fundamentale pe care se bazează o societate sănătoasă.

Actele de violență pot afecta încrederea și securitatea cetățenilor, slăbind coeziunea socială și întrerupând relațiile interpersonale. Acestea pot contribui la crearea unui climat de frică, tensiune și ostilitate în comunități. Actele de violență pot duce la fragmentarea societății, polarizarea grupurilor și creșterea conflictelor interpersonale sau intergrupale.

De asemenea, violența poate avea consecințe economice și sociale negative. Aceasta poate afecta dezvoltarea economică, prin distrugerea infrastructurii, reduceri ale investițiilor și afectarea producției. De asemenea, poate contribui la creșterea sărăciei și inegalității sociale, reducând șansele de prosperitate și bunăstare pentru membrii societății.

Violența poate afecta și sistemele de guvernare și statul de drept. Aceasta poate submina democrația, drepturile omului și principiile fundamentale ale justiției și egalității. Actele de violență pot slăbi instituțiile și mecanismele de protecție socială, ceea ce duce la o vulnerabilitate crescută a cetățenilor și la lipsa de acces la drepturile și serviciile esențiale.

– Violența criminală poate servi drept unul dintre cei mai importanți indicatori ce caracterizează o societate sau alta.

Nivelul și tipurile de violență criminală prezente într-o societate pot oferi informații valoroase despre starea acelei societăți, nivelul de securitate, stabilitate și respectarea legii.

Indicatorii de violență criminală, cum ar fi ratele de omucidere, jafuri, tâlhării sau agresiuni fizice, violența în familie, pot fi utilizați pentru a evalua nivelul de criminalitate și insecuritate într-o societate. Acești indicatori pot reflecta probleme legate de sărăcie, inegalitate socială, acces limitat la educație și servicii de bază, lipsa aplicării legii sau disfuncționalități ale sistemului de justiție penală.

Nivelul scăzut de violență criminală poate indica o societate în care există un climat de pace, respectarea legii și încredere între cetățeni. Pe de altă parte, un nivel ridicat de violență criminală poate indica o societate afectată de conflicte, instabilitate socială și dezordine. Indicatorii de violență criminală pot fi, de asemenea, utilizați pentru a compara și a evalua diferențele între societăți și regiuni geografice.

– Violența este o rezultantă combinată a factorilor sociali, biologici (genetici), ale căror începuturi se trag din vremuri străvechi.

Originea violenței poate fi identificată în vremuri străvechi, deoarece manifestările violenței au fost observate în diferite societăți și culturi de-a lungul istoriei umane. Aspectele biologice și sociale ale violenței au evoluat și s-au dezvoltat în paralel cu dezvoltarea societății umane și a relațiilor interpersonale.

Factorii sociali includ influențele și condițiile sociale în care trăiesc oamenii, cum ar fi inegalitatea socială, sărăcia, lipsa accesului la resurse și servicii de bază, discriminarea, conflictele interpersonale sau intergrupale și cultura violenței. Acești factori pot contribui la crearea unui mediu propice pentru manifestarea și perpetuarea actelor de violență.

De asemenea, factorii biologici, inclusiv cei genetici, pot influența predispoziția unei persoane către comportamente violente. Studiile au evidențiat existența unor trăsături și predispoziții genetice care pot influența agresivitatea și reacțiile violente ale indivizilor. Cu toate acestea, este important să se sublinieze că influența factorilor biologici este complexă și interacționează cu factorii sociali și de mediu pentru a determina comportamentul uman.

– Cea mai potrivită caracteristică a valorilor ce domină într-o anumită societate este valoarea fiecărui om, viața și sănătatea, onoarea și demnitatea, bunăstarea tuturor membrilor societății respective. Frecvența (înaltă sau redusă) de săvârșire a infracțiunilor de violență, alături de alți indicatori, spre exemplu, productivitatea muncii, nivelul mortalității și durata medie de viață, procesele migrator și emigrator, nivelul sinuciderilor, narcomaniei, alcoolismului etc. permit a compara structura socială, existentă la etapa actuală în diverse societăți sau în una și aceeași societate în diferite perioade de timp, din punctul de vedere al bunăstării indivizilor din societatea respectivă. Orânduirea socială a societății e cu atât mai înaltă și eficientă, cu cât mai bine servește la bunăstarea indivizilor. De aceea cu cât mai intens o societate „produce” în cadrul ei indivizi care jefuiesc, omoară sau violează, cu atât mai

insuficiente vor fi relațiile sociale.

Comportamentul criminal, inclusive violența criminală reflectă în mod direct eficiența și calitatea orânduirii sociale. Bunăstarea indivizilor este legată de aspecte precum nivelul de trai, accesul la educație, servicii de sănătate, locuri de muncă decente, siguranța personală, egalitatea de șanse și respectarea drepturilor fundamentale. O societate care își prioritizează bunăstarea indivizilor și promovează relații sociale sănătoase și armonioase are tendința de a investi în aceste aspecte. Îmbunătățirea relațiilor sociale și promovarea bunăstării indivizilor sunt obiectivele pe care o societate eficientă și solidă ar trebui să le urmărească.

Prezența unui anumit nivel de violență în societate este un fenomen normal. Dar depășirea nivelului respectiv va atesta tendințe nefavorabile într-o asemenea structură socială, iar atunci când creșterea violenței depășește cu mult sporul populației, putem constata procese distructive în societate și faptul că ea se află în pragul unor mari perturbări sociale.

În relațiile umane pot apărea tensiuni, conflicte și acte izolate de violență. Cu toate acestea, când nivelul de violență depășește anumite limite și devine persistent sau în creștere, poate indica tendințe nefavorabile și semnalează perturbări sociale majore într-o societate.

Creșterea excesivă a violenței într-o societate poate avea consecințe distructive și poate amenința stabilitatea socială. Aceste procese distructive pot include creșterea infracționalității, escaladarea conflictelor interpersonale sau intergrupale, afectarea coeziunii sociale și pierderea încrederii între membrii societății.

Atunci când violența depășește sporul populației și devine o problemă sistemică și generalizată, poate semnala un sistem social fragil sau disfuncțional. Aceste mari perturbări sociale pot implica tensiuni politice, sociale sau economice semnificative, marginalizare și excluziune socială, slăbiciunea instituțiilor de justiție și guvernare, precum și o deteriorare generală a calității vieții și a bunăstării indivizilor.

– Criminalitatea de violență se caracterizează prin impulsivitate, imprevizibilitatea săvârșirii acțiunii, lipsa, de regulă, a unui motiv vădit și prin situativitate. Aceste caracteristici sunt în concordanță cu funcția criminalității violente: a da frâu liber afecțiunilor legate de dezorganizarea personalității care, la rândul său, este în coraport direct cu dezorganizarea comunităților sociale.

Impulsivitatea se referă la faptul că infracțiunile de violență pot fi comise în mod

spontan, fără premeditare sau planificare prealabilă. Acest comportament impulsiv poate fi rezultatul unor emoții intense, stări de furie sau frustrare, sau poate fi influențat de factori precum consumul de substanțe sau tulburările de control al impulsurilor.

Imprevizibilitatea se referă la faptul că infracțiunile de violență pot avea loc fără avertisment sau semne evidente înainte de săvârșirea lor. Aceasta poate crea o percepție de nesiguranță și de imprevizibilitate în cadrul comunităților.

Lipsa unui motiv vădit se referă la faptul că infracțiunile de violență pot fi comise fără un motiv aparent sau în urma unor motive iraționale sau disproporționate. Acest aspect poate indica prezența unor probleme de sănătate mentală sau a unui dezechilibru în personalitatea infractorului.

Caracterul situativ al infracțiunilor de violență înseamnă că acestea pot fi declanșate sau influențate de circumstanțe specifice sau de interacțiuni sociale. De exemplu, infracțiunile de violență pot avea loc în urma unor conflicte interpersonale, provocări, lipsă de control emoțional sau presiune socială.

Aceste caracteristici ale criminalității de violență sunt în concordanță cu funcția sa, care este de a exprima sau de a da frâu liber unor afecțiuni sau impulsuri legate de dezorganizarea personalității infractorului. Dezorganizarea personalității poate fi rezultatul unor probleme de sănătate mentală, traume sau disfuncționalități sociale. În același timp, dezorganizarea personalității infractorului poate fi în coraport direct cu nivelul de dezorganizare sau de disfuncționalitate a comunităților sociale în care aceștia trăiesc.

– Cunoașterea caracteristicelor definitorii ale violenței, inclusiv – violenței criminale, permite a afirma că acest fenomen poate, într-adevăr, servi drept unul dintre cei mai importanți indicatori ce caracterizează sistemul dominant de relațiilor într-o societate concretă. Pentru analiză se apelează la informațiile statistice cu referire la cele mai grave manifestări ale violenței criminale, (omoruri, leziuni corporale grave, violuri, jafuri și tâlhării etc), deoarece aceste forme sunt mai puțin latente dar și din considerente că asemenea fapte au fost considerate drept crime, practic, în toate timpurile și la majoritatea popoarelor.

Este important de menționat că statisticile privind violența criminală trebuie interpretate cu precauție, deoarece pot exista variabile și contexte specifice care influențează înregistrarea și raportarea acestor infracțiuni. Totuși, în general, analiza

datelor statistice privind violența criminală poate oferi informații utile pentru înțelegerea și abordarea acestui fenomen într-o societate dată.

– Violența criminală, la fel ca și criminalitatea în general, fiind una dintre patologiile sociale, pune în pericol însăși existența sistemului social, introducând în el elemente ce-l dezorganizează și-l dezechilibrează, subminând cele mai importante condiții de existență a societății. În același timp, ea are ca funcție indicarea contradicțiilor și disfuncțiilor în viața organismului social, fiind unul dintre indicii care reflectă starea societății la etapa respectivă a dezvoltării istorice.

Prin natura sa distructivă, violența criminală poate afecta structura și coeziunea socială. Ea poate provoca instabilitate, teamă și insecuritate în rândul membrilor societății. Actele violente, precum omorurile, jafurile sau agresiunile, tulbură ordinea socială și pot avea consecințe devastatoare asupra indivizilor și comunităților.

De asemenea, violența criminală contravine principiilor și valorilor unei societăți civilizate, cum ar fi respectul pentru viață, drepturile omului și justiția. Ea poate alimenta un cerc vicios de violență, răzbunare și perpetuare a conflictelor, generând disfuncții și tensiuni suplimentare în societate.

Caracteristicile menționate sunt aplicabile oricărui tip de manifestare a violenței. Acestea descriu aspecte generale ale violenței și se pot aplica atât violenței criminale, cât și altor forme de violență, cum ar fi violența domestică, violența în școli sau violența în conflictele sociale.

Caracteristicile formulate de criminolog Bujor Valeriu, ne permit să definim acest fenomen: *violența criminală reprezintă o relație socială individuală de conflict în care un subiect exercită influență asupra altuia prin comportament agresiv și distructiv, având ca scop reprimarea sau distrugerea obiectului violenței în vederea satisfacerii propriilor interese. Această formă de violență pune în pericol existența sistemului social prin introducerea de elemente dezorganizate și dezechilibrate.*

BIBLIOGRAFIE:

1. BUJOR V. Criminalitatea și societatea. În: Legea și viața, nr. 6, Chișinău, 1993.
2. BUJOR V. Noțiunea de violență în dreptul penal și în criminologie. În: Legea și viața, nr. 4, 1995.
3. BUJOR V. Cu privire la esența violenței. În: Probleme actuale privind infracționalitatea. Anuar științific, ediția 1. Academia de Poliție, Chișinău, 2000.

4. BUJOR V. Violența criminală și societatea. În: Materialele conferinței științifice internaționale „Violența în societatea de tranziție", Chișinău, 16-17 mai. F.E.-P. „Tipogr. Centrală", Chișinău, 2003.

5. BUJOR V., POP O. Aspecte criminologice privind infracțiunile săvârșite cu violență. Editura „Mirton", Timișoara, 2003. 86 p.

6. BUJOR V., MIRON I. Cu privire la noțiunea de infracțiune săvârșită prin violență. În: Materialele conferinței anuale a profesorilor UCM „Probleme ale științei contemporane", Chișinău, 18–19 aprilie 2001.